

V tejto sekcii nájdete prehľad o jednotlivých prameňoch práva v Belgicku.

1. Aké právne nástroje alebo „pramene práva“ určujú právne normy?

Právo je súbor záväzných právnych noriem, písaných alebo nepísaných, ktoré upravujú spoločenské vzťahy medzi občanmi a orgánmi a medzi občanmi navzájom, a ktoré zároveň organizujú verejnú správu.

Rozlišujeme medzi **formálnymi prameňmi** a **materiálnymi prameňmi**. Materiálne pramene oproti formálnym prameňom neobsahujú skutočné právne normy. Ide najmä o dobrú vieru, spravodlivosť a rozumné chovanie.

Existuje päť kategórií formálnych prameňov. Tri majú záväzný charakter: **zákon, obyčajové právo a všeobecné zásady práva**. Zvyšné dve nie sú záväzné, ale slúžia len ako pramene poznania práva (pramene práva v gnozeologickom zmysle): **judikatúra a právna náuka**.

Právne predpisy budeme bližšie skúmať ďalej, v bodoch 3 a 5. Označujeme tak, ako prezrádza samotný pojem, písané predpisy, ktoré prijal príslušný orgán. Obyčajové právo je už z definície nepísané. Na všeobecnej úrovni upravuje zvyky a obyčaje občanov a na osobitnej úrovni zvyky a obyčaje profesijných skupín. Všeobecné zásady práva vyjadrujú vyššie hodnoty, ktoré daná spoločnosť chce rešpektovať, ako je zásada rovnosti všetkých občanov, proporcionálnosť prijatých predpisov a opatrení a zásada, podľa ktorej orgány musia konať v súlade so zákonom. Mnohé zásady sú zakotvené v tzv. právnych princípoch, ako napríklad „*non bis in idem*“ v trestnom práve alebo „*lex posterior derogat legi priori*“.

Judikatúra a právna náuka sú prameňmi práva v gnozeologickom zmysle. Judikatúra pozostáva zo všetkých rozhodnutí, ktoré vydali súdne dvory a sudy. Rozsudku sa musia podrobiť len strany konania. V Belgicku neexistuje systém precedensov. Jedinými súdnymi rozhodnutiami, ktoré sú všeobecne vykonateľné, sú rozhodnutia ústavného súdu. Ďalšími vyššími súdmi sú štátna rada (najvyšší správny súd) a kasačný súd (najvyšší súd pre všeobecné právo).

Ďalším nezanedbateľným prameňom je **medzinárodné právo** pozostávajúce najmä zo Zmluvy o Európskej únii, nariadení a smerníc Únie a Európskeho dohovoru o ľudských právach. Okrem toho existuje mnoho dohovorov uzatvorených v rámci fungovania medzinárodných inštitúcií, ako je Organizácia spojených národov alebo Rada Európy (mnohostranné dohovory), alebo dohovorov medzi Belgickom a iným štátom (dvojstranné dohovory). Tento prameň práva nadobudol v posledných desaťročiach veľký význam, ktorý ďalej rastie. Mnohé ustanovenia obsiahnuté v týchto nástrojoch priamo ovplyvňujú náš každodenný život.

Stránky Législation belge (Belgické právne predpisy - vo francúzštine) alebo **Belgische Wetgeving** (vo flámsčine) poskytujú prístup do databázy **konsolidovaných belgických právnych predpisov**. Prostredníctvom vyhľadávača a indexov možno vyhľadávať vo všetkých platných normatívnych aktoch uverejnených v belgickom štátnom vestníku Moniteur belge **od roku 1830**. Niektoré správne a daňové normatívne akty uverejnené **pred rokom 1994** však zatiaľ v databáze nie sú.

2. Aké právne postavenie majú všeobecné zásady práva, obyčajové právo a judikatúra?

Pozri [otázku 1](#).

3. V akom vzájomnom hierarchickom vzťahu sa tieto rôzne právne nástroje nachádzajú?

Osoby žijúce v Belgicku musia rešpektovať viacero kategórií právnych noriem: predpisy, ktoré prijali belgické federálne orgány, ale aj predpisy nižších celkov, ako sú provincie a obce (1). Belgicko je okrem toho členom mnohých medzinárodných a nadnárodných organizácií, ako je Organizácia spojených národov, Európska únia, Rada Európy a NATO. Predpisy týchto organizácií sa uplatňujú aj na orgány a obyvateľov Belgicka.

Vzhľadom na skutočnosť, že nie všetky legislatívne orgány majú prísne vymedzenú oblasť príslušnosti a že kategórie zákonov nemajú všetky rovnaký štatút, čo predstavuje riziko vzniku konfliktov, existuje hierarchia noriem, ktorej základnou zásadou je, že nižšie normy nemôžu nikdy kolidovať s vyššími normami. Pokiaľ ide o vnútroštátne belgické právo, najvyššiu normu predstavuje **ústava**. Ústavou sa upravuje rozdelenie právomocí a spôsob, akým sú vykonávané. V ústave sú okrem iného zakotvené základné hodnoty našej spoločnosti a základné práva občanov. Rozsudkom z 27. mája 1971 kasačný súd potvrdil prednosť všetkých noriem medzinárodného a nadnárodného práva pred všetkými vnútroštátnymi právnymi normami vrátane ústavy. V prípade konfliktu medzi nariadením Európskej únie a ústavou má teda prednosť nariadenie.

Po ústave nasledujú:

osobitné právne predpisy (právne predpisy prijímané osobitnou väčšinou, ktoré stanovujú rozdelenie právomocí a zásadné pravidlá fungovania štátnych inštitúcií), ďalej

zákony, dekréty a vyhlášky, ďalej

kráľovské výnosy a vládne výnosy, ktorými sa vykonávajú zákony alebo dekréty, a napokon, ministerské výnosy.

4. Za akých podmienok nadobúdajú na štátnom území účinnosť predpisy stanovené v nadnárodných nástrojoch?

Nariadenia Európskej únie sú priamo uplatniteľné. Belgické zákonodarné orgány do ich uplatňovania nie sú priamo zapojené. Na účely schválenia a ratifikácie medzinárodných zmlúv však musia prijímať kroky na vnútroštátnej úrovni. V niektorých oblastiach ich musia schváliť a ratifikovať všetky belgické zákonodarné orgány, čo si môže vyžadovať zdĺhavé a ťažkopádne procedúry. Zákonodarné orgány sa zapájajú aj do vykonávania smerníc Európskej únie, pretože ich vždy treba transponovať do vnútroštátneho právneho rámca.

5. Ktoré konkrétne orgány zodpovedajú za prijímanie právnych noriem?

Belgicko je federatívny štát, ktorý tvoria **tri oddelené ústavné moci**: zákonodarná moc, výkonná moc a súdna moc. Zákonodarná moc vypracúva právne predpisy, výkonná moc ich vykonáva a súdna moc rozhoduje o námietkach, ktoré vyplývajú z uplatňovania právnych predpisov.

Federálna zákonodarná moc

Federálnu zákonodarnú iniciatívu má jeden alebo viacerí členovia snemovne reprezentantov, jeden alebo viacerí členovia senátu alebo kráľ (teda v praxi jeho ministri alebo štátni tajomníci). Tieto tri zložky tvoria zákonodarnú moc v Belgicku.

Právne predpisy vznikajú buď na základe poslaneckých návrhov (*proposition de loi*), ktoré predkladá člen senátu alebo snemovne, alebo vládnych návrhov (*projet de loi*), ktoré predkladá kráľ (kráľ poverí vypracovaním návrhov príslušných ministrov). Oba druhy návrhov majú rovnakú dôležitosť.

Normy týkajúce sa uplatňovania federálneho práva vypracúva výkonná moc pod vedením kráľa. Právomoci sa môžu delegovať na ministra a preto sa rozlišuje medzi kráľovskými a ministerskými výnosmi.

Spoločenstvá, regióny, provincie a obce

Belgicko je **federatívny štát**, ktorý tvoria spoločenstvá a regióny. Tie zasa prijímajú právne predpisy v rozsahu právomocí, ktoré im priznáva ústava a niektoré osobitné právne predpisy.

Právomoci spoločenstiev sa týkajú najmä kultúry a školstva. Do právomocí regiónov spadá hospodárska politika a ochrana životného prostredia. Na výkon týchto právomocí má každé spoločenstvo a každý región svoj parlament. **Spoločenstvá a regióny môžu prijímať právne predpisy** nazývané **dekréty** (vyhlášky v regióne hlavného mesta Bruselu). Ich vlády sú spolu s parlamentnými poslancami súčasťou zákonodarnej moci na úrovni Európskej únie, na regionálnej úrovni alebo na úrovni spoločenstva (legislatívna iniciatíva). Vlády musia okrem iného dohliadať na vykonávanie prijatých dekrétov alebo vyhlášok.

Belgické územie je ďalej rozdelené na **provincie** a **obce**. Na tejto úrovni ich rady prijímajú **nariadenia** a **vyhlášky** v oblastiach, ktoré spadajú do ich právomocí, ako je verejná bezpečnosť, odvoz komunálneho odpadu, kultúra, provinčné a obecné školstvo. Zastupiteľstvo provincie a mestské zastupiteľstvo vykonávajú tieto nariadenia (a v rozsahu svojich právomocí aj nadriadené normy, ako sú zákony, dekréty, vyhlášky a výnosy).

Na týchto úrovniach sú teda prítomné dve z troch mocí: zákonodarná moc, ktorú vykonávajú parlamenty spoločenstiev a regiónov, rady provincií a mestské rady, a výkonná moc, ktorú vykonávajú vlády spoločenstiev a regiónov, zastupiteľstvá provincií a mestské zastupiteľstvá. Súdna moc sa na týchto nižších úrovniach neobjavuje. Organizácia súdov patrí výlučne do federálnej právomoci.

6. Ako sa pri prijímaní týchto právnych noriem postupuje?

Pozri [otázku 5](#).

Na federálnej úrovni sa o **vládnom návrhu alebo poslaneckom návrhu** po prípadnom preskúmaní štátnou radou **hlasuje** v snemovni a prípadne v senáte.

Následne sú predložené **kráľovi**, ktorý ich **po podpísaní ministrom schváli a vyhlási**.

7. Za akých podmienok nadobúdajú účinnosť predpisy vnútroštátneho pôvodu?

Federálne legislatívne akty existujú okamžite po ich prijatí a vyhlásení kráľom. V zásade nadobúdajú účinnosť desať dní po ich uverejnení vo vestníku *Moniteur belge*, pokiaľ nie je uvedené inak (2).

Legislatívne normy federatívnych celkov – dekréty a vyhlášky – prijíma a uverejňuje vláda príslušného federatívneho celku. Účinnosť nadobúdajú desať dní po ich uverejnení vo vestníku *Moniteur belge*, pokiaľ nie je uvedené inak.

8. Akými prostriedkami sa dajú vyriešiť prípadné konflikty medzi jednotlivými právnymi normami v rámci členského štátu?

Ak sa riadne prijaté legislatívne normy dostanú do konfliktu, existuje viacero prostriedkov na vyriešenie tohto konfliktu. Vďaka hierarchii noriem sa dá väčšine z nich predísť. Ak sa to však nepodarí, treba použiť tieto nástroje.

Článkom 142 ústavy sa ústavnému súdu udeľuje výlučná právomoc preskúmať legislatívne akty s cieľom overiť, či sú dodržané pravidlá upravujúce právomoci štátu, spoločenstiev a regiónov. Tieto pravidlá sú zakotvené v ústave a v zákone o inštitucionálnej reforme belgického federatívneho štátu.

Ústavný súd je oprávnený pojednávať aj o prípadoch legislatívnych aktov, ktoré údajne porušujú základné práva a slobody zakotvené v hlavne II ústavy (v článkoch 8 – 32). Ide najmä o zásadu rovnosti (článok 10) a nediskriminácie (článok 11). Ústavný súd je takisto oprávnený preskúmať legislatívne akty v súvislosti s článkom 170 (zásada zákonnosti v oblasti daňového práva), článkom 172 (rovnosť v oblasti daňového práva) a článkom 191 (ochrana cudzích štátnych príslušníkov) ústavy.

Pozri aj [Service public fédéral Justice \(Ministerstvo spravodlivosti\)](#) a osobitný zákon zo 6. januára 1989 o ústavnom súde v rubrike „Législation consolidée“ (konsolidované právne predpisy).

Štátna rada (3), konajúc na základe článku 160 ústavy, rieši všetky konflikty medzi vykonávacími normami (jednotlivými aktmi a nariadeniami) a legislatívnymi normami. Okrem toho existuje parlamentná zmierovacia komisia, ktorá má na starosti konflikty záujmov.

1. Pozri [Service public fédéral Justice \(Ministerstvo spravodlivosti\)](#) (<https://justitie.belgium.be>), rubriku „Législation consolidée“ (konsolidované právne predpisy), ústavu z roku 1994 a osobitný zákon o inštitucionálnych reformách z 8. Augusta 1980, ako aj [federálny portál](#), rubriku „La Belgique“ (Belgicko) Flámske spoločenstvo a flámska rada (nazývaná aj flámsky parlament)

Francúzske spoločenstvo a rada francúzskeho spoločenstva

Nemecky hovoriace obyvateľstvo a rada nemecky hovoriaceho obyvateľstva

Flámsky región – má ten istý parlament ako flámske spoločenstvo, čiže flámsku radu.

Valónsky región a valónsky parlament.

Región Brusel – hlavné mesto a rada regiónu Brusel – hlavné mesto (v niektorých veciach rozdelená medzi komisiu flámskeho a francúzskeho spoločenstva)

Spoločenstvá majú právomoci v oblasti:

1. kultúry,

2. vzdelávania okrem [...],

3. spolupráce medzi spoločenstvami a medzinárodnej spolupráce, najmä pokiaľ ide o uzatváranie zmlúv v oblastiach uvedených v bode 1 a 2.

Rady flámskeho a francúzskeho spoločenstva hlasujú o dekrétach uplatniteľných na ich územiach v rôznych oblastiach súvisiacich so spoluprácou medzi spoločenstvami a medzinárodnou spoluprácou a majú právomoci týkajúce sa uzatvárania zmlúv. Rada nemecky hovoriaceho obyvateľstva má podobné právomoci.

Regionálne parlamenty majú právomoci, najmä pokiaľ ide o územné plánovanie, spravovanie historických pamiatok a vidieka, hospodárstvo, poľnohospodárstvo atď.

2. Pozri [Service public fédéral Justice \(Ministerstvo spravodlivosti\)](#), rubriku „Législation consolidée“ (konsolidované právne predpisy), zákon z 31. mája 1961 o používaní jazykov v právnych predpisoch, pri vypracúvaní, uverejňovaní právnych predpisov a nariadení a pri nadobúdaní ich účinnosti.

3. Pozri [Service public fédéral Justice \(Ministerstvo spravodlivosti\)](#), rubriku „Législation consolidée“ (konsolidované právne predpisy), koordinované zákony z 12. januára 1973 o štátnej rade.

„ [Ordre juridique - Informations générales \(Právny poriadok - všeobecné informácie\)](#) | [Belgique - Informations générales \(Belgicko - všeobecné informácie\)](#)

Posledná aktualizácia: 06/08/2019

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzí na tejto webovej lokalite spravujú príslušné členské štáty. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska komisia vylučuje akúkoľvek zodpovednosť za akékoľvek informácie alebo údaje obsiahnuté alebo uvedené v tomto dokumente. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.